

zelve is na de inwerkingtreding dezer wet niets veranderd. De faculteit der godgeleerdheid strekt in samenwerking met de tweeslachtige instelling van het kerkelijk hoogleeraarsambt (art. 104 der wet) nog steeds alléén „tot vorming der kweekelingen voor den hervormden godsdienst” (art. 56, 1o. K. B. 2 Aug. 1815)."

Bleef zoo al de verhouding tusschen Staat en Kerk in den grond dezelfde als zij te voren was, de theologie der faculteit was naar haren inhoud niet onbelangrijk gewijzigd. Dienovereenkomstig waren velen van oordeel, dat bij de faculteit, gelijk zij nu was ingericht, de naam van godsdienstwetenschap beter voegen zou dan die van Godgeleerdheid. Aan Mr. van Naamen mocht het echter gelukken de volvoering van deze gedachte te stuiten. Immers had de benaming „eeuwen lang bestaan", ¹⁾ en zoo bleef de theologische faculteit ten slotte, ook nadat zij gedempt was, als Nieuwezijdsvoorburgwal of Hooigracht van de Sleutelstad bestendigd.

Zoo ook hier. Liggen al de deelen van wat Mozaïsch recht genoemd wordt driehonderd jaar uiteen, met een kleinen *hocus-pocus* blijft desniettemin alles met dien naam gedekt. Slechts wordt u gevraagd daarin iets *qualitatiefs* te zien; het betreft den stempel, dien de wetten dragen; het „anti-Kanaänietisch” karakter, dat zich daarin openbaart.

Dat metterdaad de wetten allerm minst uit éénen tijd zijn, toont voorts volgens Dr. Wildeboer de inhoud overduidelijk. Immers X
schoon in elke der genoemde groepen strenge rechtvaardigheid en menschlievende bedoeling heerscht, zoo staat de tweede in humaniteit toch hooger dan de eerste, en blijkt daaruit verschil van tijd van oorsprong. In de waardeering van de vrouw — een der deugdelijkste toetssteen en om het zedelijk gehalte van geheel een recht te leeren kennen — staan, naar Dr. Wildeboer meent, wat hij Deuteronomische wetten noemt boven die uit eene vorige periode.

Zoo wordt volgens Exodus XXI : 2 en volg., hetgeen tot den eersten tijd behoort, in het zevende jaar alleen de slaaf vrijgelaten, terwijl in Deut. XV : 12 en 17, welke plaats van veel later tijd zou zijn, die bepaling tot de slavin wordt uitgebreid. Dat dit verschil bestaat, acht Dr. Wildeboer onloochenbaar.

¹⁾ Handd. v. d. 2de Kamer der Stat.-Gen., 1875/76, bl. 1175.